

VREDESACTIE

Persdossier november 2018

BELANGENVERMENGING EN GEBREK AAN TRANSPARANTIE TEKENEN EU DEFENSIEBELEID

Vredesactie dient klacht in bij Europese Ombudsman voor oververtegenwoordiging wapenindustrie

“Europe has to toughen up”. Met die zin gaf voorzitter van de Europese Commissie Juncker in 2016 het startschot voor een ongeziene militarisering van het Europees project. Het Europees Defensiefonds, een militair onderzoeksfonds van 13 miljard euro, is daar het meest opvallende resultaat van. Uit onderzoek blijkt dat de wapenindustrie oververtegenwoordigd was in de besluitvorming rond het fonds en dat de implementatie gepaard gaat met een totaal gebrek aan transparantie. Naar aanleiding van de jaarlijkse conferentie van het Europees Defensie Agentschap dient Vredesactie klacht in bij de Europese Ombudsman.

Op 29 november verzamelen de wapenindustrie en Europese beleidsmakers op de jaarlijkse conferentie van het Europees Defensie Agentschap (EDA) “[From Unmanned to Autonomous Systems](#)”. Net als vorige jaren staan er acties gepland. De conferentie is voor actievoerders het symbool geworden van de verstrengeling van het beleid met de industrie. Honderden vertegenwoordigers van wapenbedrijven ontvingen een uitnodiging, [van Airbus alleen al zijn 22 vertegenwoordigers uitgenodigd](#), vertegenwoordigers van het middenveld mogen er niet in.

De afwezigheid van stemmen uit het middenveld of de academische wereld valt extra op gezien de maatschappelijke controverse rond het onderwerp van dit jaar: autonome wapensystemen. Op vragen van Vredesactie hierover antwoordde het Europees Defensieagentschap dat:

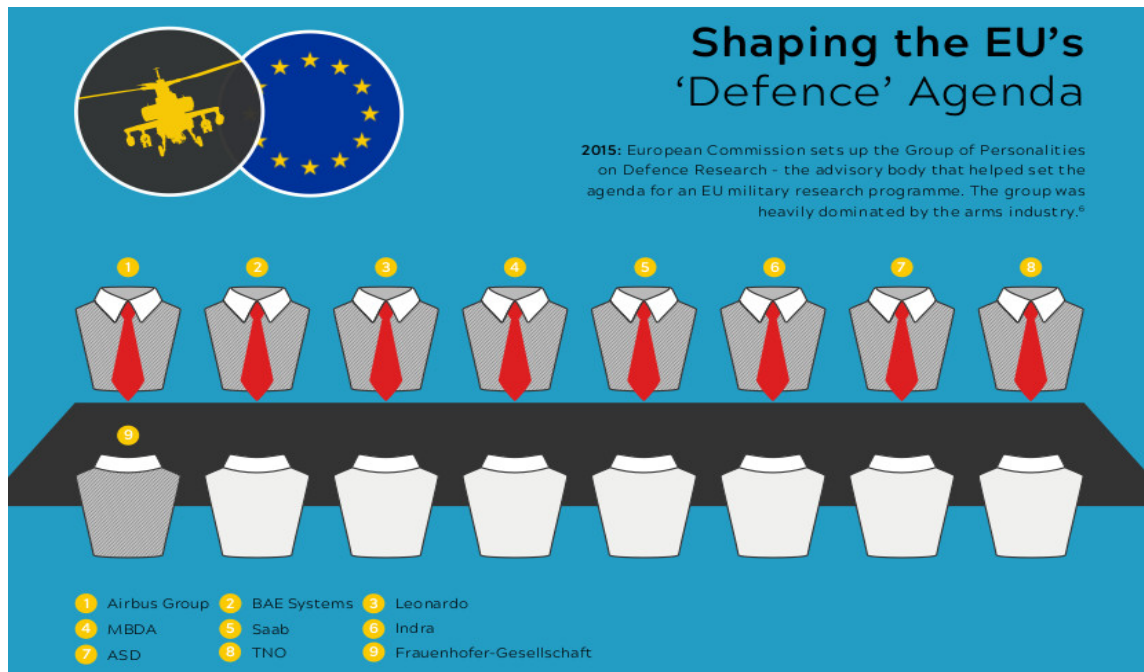
“Political, legal or ethical considerations - while acknowledging their importance – will not be addressed at this conference [...] Against this backdrop, and taking into account other more logistical constraints, we decided not to specifically invite representatives of the civil society to this particular conference.”

De invloed van de wapenindustrie op Europese instellingen gaat verder dan het Europees Defensie Agentschap. Vredesactie bracht vorig jaar al in kaart hoe de banden tussen de EU en de wapenindustrie de laatste 20 jaar steeds nauwer zijn geworden, in [het rapport 'Securing Profits'](#). Het actuele voorbeeld van de perverse effecten van de belangenvermenging is het Europees Defensiefonds, een militair onderzoeksprogramma van meer dan 13 miljard euro. De grote Europese defensie-bedrijven waren nauw betrokken bij het opzetten van het fonds. Dezelfde bedrijven blijken vandaag de grootste begunstigden van het fonds.

KLACHT TEGEN ONEVENWICHTIGE VERTEGENWOORDIGING

Vredesactie dient op 29 november klacht in bij de Europese Ombudsman voor het gebrek aan gebalanceerde vertegenwoordiging en bias van de *Group of Personalities* (GoP) en het gebrek aan vertegenwoordiging van het maatschappelijk middenveld.

In 2015 riep de Commissaris voor Industrie Bienkowska een adviesraad samen over een toekomstig EU militair onderzoeksprogramma, de zogenaamde *Group of Personalities*. De GoP had de doelstelling om [strategisch advies te verlenen over het Europees veiligheids- en defensiebeleid](#), maar verleende ook gedetailleerd advies over de vorm, inhoud en grootte van het Europees Defensiefonds.

De [samenstelling van de Group of Personalities](#) is opvallend. Van de 16 leden waren zeven leden vertegenwoordigers van de wapenindustrie. Twee andere leden vertegenwoordigden private onderzoeksinstituten die aan militair onderzoek doen. Er was geen enkele vertegenwoordiger aanwezig van het middenveld of uit de academische wereld.

In 2018 werd beslist over de eerste [vijf projecten](#) onder het proefprogramma *Preparatory Action on Defence Research*. Het zijn de bedrijven die in 2015-2016 advies gaven aan de Europese Commissie die nu de grote winnaars zijn van de fondsen. Zes van de leden van de *Group of Personalities* nemen in drie van de vijf projecten deel. Dat creëert op zijn minst een perceptie van belangenvermenging.

Voor het [project Ocean2020](#) valt daarbij op, een project dat 35 miljoen euro uittrekt voor de ontwikkeling van surveillance drones en autonome duikboten. Zes van de deelnemende bedrijven waren ook vertegenwoordigd waren in de *Group of Personalities*.

De dominantie van de wapenindustrie in de *Group of Personalities* zorgt voor een

	Ocean 2020	ACAMSII	GOSSRA
Leonardo (vroeger Finmeccanica)	X		X
Indra	X		X
BAE Systems			
Airbus			
MBDA	X		
Saab	X		X
Liebherr-Aerospace Lindenberg			
TNO	X	X	X
Fraunhofer Gesellschaft	X	X	

Bedrijven die lid waren van de GoP en hun deelname aan EU militaire onderzoeksprojecten

onevenwichtig beleid. De Europese Commissie moet het algemeen belang verdedigen, niet de economische belangen van één bepaalde economische sector. Het gebrek van een evenwichtige besluitvorming is niet alleen problematisch, maar getuigt van wanbeleid.

GEBREK AAN TRANSPARANTIE BELEMMERT DEMOCRATISCHE CONTROLE

Een tweede probleem met de *Group of Personalities* is het gebrek aan transparantie. In een eerdere uitspraak heeft de Europese Ombudsman de Europese Commissie hierover sterk onder vuur genomen. Er zijn geen verslagen van vergaderingen beschikbaar, het is onduidelijk hoe leden werden geselecteerd of welke bijdragen leden leverden aan de vergaderingen. [De Ombudsman oordeelde na een klacht van European Network Against Arms Trade \(ENAAT\) dat:](#)

“in the case of the Group of Personalities, the Commission should now publish its meeting agendas and minutes as well as its participants’ submissions.”

De Ombudsman verwees daarbij expliciet naar de oververtegenwoordiging van de wapenindustrie in de *Group of Personalities*:

“Transparency in this regard should have been especially important in the case of the Group of Personalities given that companies represented within the group could be eligible for funding under the programmes that it was advising on. In fact it is the case that companies represented within the group did subsequently receive such funding.”

Ondanks de aanbevelingen van de Ombudsman, weigert de Europese Commissie vooralsnog deze informatie vrij te maken.

Maar het transparantieprobleem gaat verder dan de *Group of Personalities*. Expertengroepen die later door de Commissie in het leven werden geroepen, zijn in hetzelfde bedje ziek. Ondanks Europese transparantieregels, verschijnen er [geen verslagen](#), opereren adviesgroepen [in het geheim](#) of [helemaal niet](#). De communicatie van de Europese Commissie naar aanleiding van de verschillende vragen om openbaarheid van bestuur laat te wensen over. Erger, de Commissie [treedt het recht op informatie met de voeten door stelselmatig de wettelijke termijn maandenlang te overschrijden](#).

De combinatie van deze verschillende incidenten zorgt ervoor dat een volledig beleidsdomein voor een groot deel aan transparantie onttrokken wordt. Het is dikwijls pas na aanhoudende druk via de media, de Europese Ombudsman, het [Europees Parlement](#) en door middel van [vragen openbaarheid van bestuur](#) dat de Commissie bepaalde info vrijgeeft.

Dit gebrek aan transparantie dreigt vanaf 2021 geïnstitutionaliseerd te worden. Het voorstel van de Europese Commissie voor het Europees Defensiefonds stelt voor om [de identiteit van betrokken experts geheim te houden, in afwijking van de normale transparantieregels](#).

CONCLUSIE & AANBEVELINGEN

De verstrengeling tussen de wapenindustrie en het Europees defensiebeleid ondergraaft de democratische legitimiteit van het beleid. De indruk ontstaat dat het Europees defensiebeleid niet de belangen dient van Europese burger, maar die van de wapenindustrie. Het manifest gebrek aan transparantie maakt de democratische controle op dat beleid onmogelijk.

De Europese Unie staat op het punt om voor het eerst in haar geschiedenis grootschalig te investeren in defensie. De technologie die via deze fondsen ontwikkelt zullen worden, dreigt van controversiële aard te zijn. [De eis van het Europees Parlement om killer robots uit te sluiten van Europese fondsen, werd bijvoorbeeld door de lidstaten tegengehouden.](#) De controle op de EU defensieprogramma's door het middenveld en door het Europees Parlement zijn dan ook van groot belang.

Vredesactie vraagt:

- Een firewall tussen politici en de wapenindustrie: De belangen van de wapenindustrie zijn niet die van vrede en stabiliteit, maar die van winst en groei. Er moet een complete scheiding bestaan tussen de wapenindustrie en politici. Nu al is dat het geval voor de tabakslobby. De [Wereldgezondheidsorganisatie van de Verenigde Naties](#) stelt dat de belangen van de tabakslobby fundamenteel verschillen met die van de burger en volksgezondheid. Dat geldt evengoed voor de wapenindustrie en ons buitenlands- en veiligheidsbeleid.
- Vredesactie roept de Europese Commissie op om de aanbevelingen van de Europese Ombudsman op te volgen en de agenda's, verslagen van vergaderingen van de *Group of Personalities* onmiddellijk vrij te geven. Daarnaast moet de Europese Commissie garanderen dat toekomstige adviesraden voldoen aan de Europese transparantieregels.